ARAŞTIRMA MAKALESİ

Cemil Işık Sönmez[1]
Duygu Ayhan Başer[2]
Sevil Aydoğan[1]

[1]Düzce Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği AD, Düzce, Türkiye
[2]Kocaeli Halk Sağlığı Müdürlüğü, Kocaeli, Türkiye

Yazışma Adresi:
Duygu Ayhan Başer
Kocaeli Halk Sağlığı Müdürlüğü, İzmit, Kocaeli
Tel: +90 05056645210
E-mail: duyguayhan@outlook.com

Geliş Tarihi: 01.06.2017
Kabul Tarihi: 29.06.2017
DOI: 10.18521/ktd.331480

Konuralp Tıp Dergisi
e-ISSN1309–3878
konuralptipdergi@duzce.edu.tr
konuralptipdergisi@gmail.com
www.konuralptipdergi.duzce.edu.tr

Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Sigara İçme Sıklığı ve Sigara ile İlgili Bilgi Tutum ve Davranışları

ÖZET

Amaç: Sigara içme oranlarının azaltılmasında özellikle sağlık çalışanlarının etkin, inançlı ve sürekli desteğinin olması çok önemlidir. Yapılan çalışmalarda sigara içme oranlarının en başarılı şekilde düşürüldüğü ülkelerin; hekimler arasında sigara içme oranlarının en düşük olduğu ülkeler olduğu saptanmıştır. Bu çalışma ile Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi dönem I ve VI öğrencilerinde sigara içme sıklığı ve öğrencilerin sigara hakkında bilgi, tutum ve bununla ilişkili risk faktörlerinin araştırmayı amaçladık.

Yöntem: Kesitsel tanımlayıcı tipte yapılan bu çalışmanın evrenini 2016-2017 öğretim yılında Düzce Üniversitesi Fakültesi'nde okumakta olan toplamda 198 1. Ve 6. Sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Ankette öğrencilerin sigara alışkanlığına ait bilgiler yanında, sigara bıraktırma politikaları konusunda bilgi ve tutumları, tıp fakültelerinde sigara bıraktırma eğitimi ile ilgili güncel durum konusundaki bilgilerini değerlendirmeye yönelik sorular kullanıldı.

Bulgular: Dönem I öğrencilerinde hala sigara kullananların oranı %18,26; dönem VI öğrencilerinde bu oran %21,27'idi. Sigara içenlerin %61,7'sı (n:29) tıp fakültesinden önce sigara kullanmaktayken; %36,2'si (n:17) tıp fakültesinde sigaraya başlamıştı. Sigara içme durumları ile sınıfın ileri olması, yaşadığı ortamda sigara içilmesine izin verilmesi, yakın arkadaş grubunda sigara içilmesi arasında anlamlı ilişkili bulunmuştur.

Sonuç: Çalışmamızda saptanan en önemli bulgu tıp fakültesi öğrencilerinin belli bir oranın sigara kullandığı ve bu oranların I. dönemden VI. döneme doğru arttığıdır. Diğer çalışmalarda rastlanmayıp bizim çalışmamızda ön plana çıkan ve oldukça önemli olan bir diğer nokta ise öğrencilerin tıp eğitiminde sigara ve zararları ile ilgili yeterli düzeyde eğitim verilmediği ve öğrencilerin sigara bırakma polikliniklerin işlevini bilmediğidir.

Anahtar Kelimeler: Tıp Fakültesi Öğrencileri, Sigara, Sigara İçme Sıklığı

Evaluation of Knowledge, Attitudes, Behaviors and Frequency of Smoking among Medical Students of Düzce University

ABSTRACT

Objective: An active, faithful and continuous support of health providers plays essential role in reducing the smoking rates. Studies prove that smoking rates are most successfully reduced in countries where the smoking rates of physicians are the lowest. In this study, we aimed to investigate the smoking prevalence, the knowledge, attitude and associated risk factors of smoking among the term I and VI students of Düzce University School of Medicine.

Methods: This study is a cross-sectional descriptive study that is composed of 198 medical students studying during the 2016-2017 academic year. The questionnaire determined students' smoking habits, knowledge on smoking cessation policies and questioned about the current status of smoking cessation education in medical faculties.

Results: The rate of smokers was 18.26% in term I students and 21.27% in term VI. Most of the smokers (61.7% (n: 29)) were smoking before the faculty; the rest of them (36.2% (n: 17)) had started smoking at the medical faculty. A significant relationship was found between smoking and advanced class, smoking permission in the living environment, and smoking among friends.

Conclusion: The most important finding of our study was that there is a certain percentage of smokers among the students of medical faculty, and these rates increase within time, from the class I to the class VI. The other important point that was noticed in our study was that medical students were not properly acknowledged during medical education about smoking and its harm, and also the students were not properly aware of mission of smoking cessation policlinics.

Keywords: Smoking, Medical Faculty Students, Frequency of Smoking

GİRİŞ

Sigara kullanımı tüm dünyada ve özellikle ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkelerde görülen en önemli sağlık sorunlarından biridir. Dünya Sağlık Örgütü'ne (DSÖ) göre, dünyada yaklaşık 1.3 milyar insan sigara içmekte ve yılda beş milyondan fazla kişi sigaradan dolayı hayatını kaybetmektedir (1).

Sigara içme oranlarının azaltılmasında en önemli basamak toplumun bilinçlendirilmesidir; bu aşamada özellikle sağlık çalışanlarının etkin, inançlı ve sürekli desteğinin olması çok önemlidir. Yapılan çalışmalarda sigara içme oranlarının en başarılı şekilde düşürüldüğü ülkelerin; hekimler arasında sigara içme oranlarının en düşük olduğu ülkeler olduğu saptanmıştır (2,3). Hekimlerde sigara içme alışkanlığı ise genelde üniversite yıllarında başlamaktadır. Özellikle tıp fakültesi gibi eğitim sürecinin uzun ve zorlu olduğu fakültelerde, stres gibi bazı faktörler öğrencileri sigara içmeye yönlendirebilmektedir. Yurtiçi ve yurtdışında tıp fakültesi öğrencileri üzerinde yapılan çalışmalarda öğrencilerin sigara içme oranlarının %10 ile %45 arasında değişmekte olduğu ve bu oranın ilk yıllardan son yıllara doğru arttığı görülmektedir (4-13). Bu nedenlerle geleceğin hekimleri olan tıp fakültesi öğrencilerini fakültenin ilk yıllarından itibaren sigaranın zararları, ilişkili hastalıklar ve sigarayı bırakma konusunda bilinçlendirmek gerekmektedir. Bu bağlamda tıp fakültesi öğrencilerinin sigara içme durumlarının, buna etki eden faktörlerin, sigara ve zararları ile ilgili öğrencilerin tıp eğitiminde ne kadar sürede ve etkin şekilde eğitim aldığının, öğrencilerin sigara bırakma politikaları hakkında bilgi ve tutumlarının araştırılması gerekmektedir. Öğrencilerin sigara içmeye başlamasında tıp fakültesinde olmalarının verdiği etkilerin en iyi şekilde gözlemlenebilmesi için ise bu araştırmanın tıp fakültesinin başında bulunan birinci sınıf ve fakülteyi bitirecek olan son sınıf öğrencilerinde yapılması anlamlı olacaktır.

Bizde bu çalışma ile Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem I ve VI öğrencilerinde sigara içme sıklığı ve öğrencilerin sigara hakkında bilgi, tutum ve bununla ilişkili risk faktörlerinin araştırmayı amaçladık.

MATERYAL VE METOD

Kesitsel tanımlayıcı tipte yapılan bu çalışmanın evrenini 2016-2017 öğretim yılında Düzce Üniversitesi Fakültesi'nde okumakta olan toplamda 212 1. ve 6. Sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Ulaşılan 212 öğrenciden, 14 kişi anket formunu doldurmayı kabul etmemiştir. Yirmidört sorudan oluşan anket formunda demografik bilgilerin yanı sıra öğrencilerin yaşadıkları ortamda, ailede, yakın arkadaşlarında sigara içme durumları, sigara ve sigara bırakma eğitimlerine bakış açıları, sigara bırakma polikliniklerinin işleyişi hakkında bilgi durumları, sigara içme deneyimleri, sigara kullanmaya başlama yaşları, nedeni, miktarı, bırakma düşünceleri, alkol ve bağımlılık yapıcı madde alışkanlıkları sorgulanmıştır.

Çalışmanın yürütülmesi için gerekli izinler Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Sağlık Araştırmaları Etik Kurulu'ndan alınmıştır. Çalışmaya katılacak kişilere çalışma konusunda bilgi verilerek sözlü onamları alınmıştır.

Elde edilen veriler SPSS 17.0 programında değerlendirilmiştir. Kategorik değişkenleri incelemek için Ki Kare testi uygulanmıştır. P değeri 0.05 ten küçük olması istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

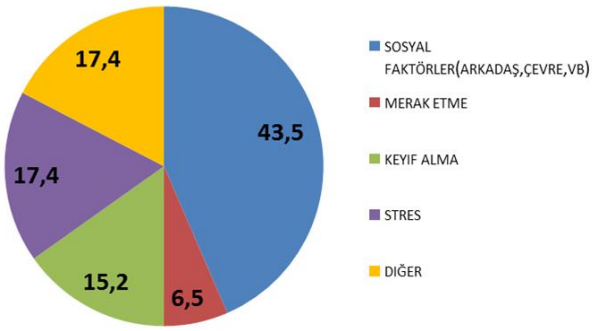
BULGULAR

Çalışmaya katılan öğrencilerin %56,1'i (n:111) kadın, (%43,9'u ise (n:87) erkek öğrenciydi. Alınan olguların yaş ortalaması 19,82±7,39 (min:18; max:31) yıldır. Öğrencilerin %52,5'i (n:105) dönem I; %47,5'i (n:93) dönem VI'dadır.

Öğrencilerin %47,5'u (n:94) daha önce sigarayı hiç denememişken; %29,3'ü (n:58) denemiş ancak kullanmıyor; %3,5'u (n:7) deneyip bırakmış; %19,7'si (n: 39) ise denemiş ve hala kullanmaktaydı. Dönem I öğrencilerinde hala sigara kullananların oranı %18,26; dönem VI öğrencilerinde bu oran %21,27'idi.

Sigara içen öğrencilerden %6,7'si, (n:3) 10 yaş ve öncesinde sigara kullanmaya başlamışken; %15,6'sı (n:7) 11-15 yaş arasında; %68,9'u (n:31) 16-20 yaş arasında; %6,7'si (n:3) 20-25 yaş arasında; %2,2'si (n:1) ise 25 yaş ve sonrasında sigara kullanmaya başlamıştı. Sigara içenlerin %61,7'sı (n:29) tıp fakültesinden önce sigara kullanmaktayken; %36,2'si (n:17) tıp fakültesinde sigaraya başlamıştı. Tıp fakültesinde sigara kullanmaya başlayan öğrencilerin %50'si 1. dönemde başlamıştı.

Öğrencilerin sigaraya başlama sebepleri ve yüzdelik dağılımları Şekil 1'de gösterilmiştir.

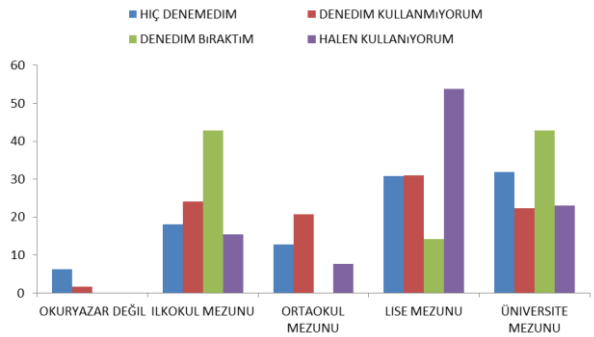

Şekil 1. Öğrencilerin sigaraya başlama sebepleri

Sigara kullanan öğrencilerin %47,6'sı (n:20) günde 10 ve daha az sigara kullanmaktayken; %2,4'ü (n:1) 31 ve daha fazlası sigara kullanmaktaydı. Günde 10 ve daha az sigara kullanan öğrencilerin %45'i dönem I iken; %55'i dönem VI idi. Bu öğrencilerin %55'inin sigaraya başlama sebebi sosyal faktörlerken, %20'sinin ise

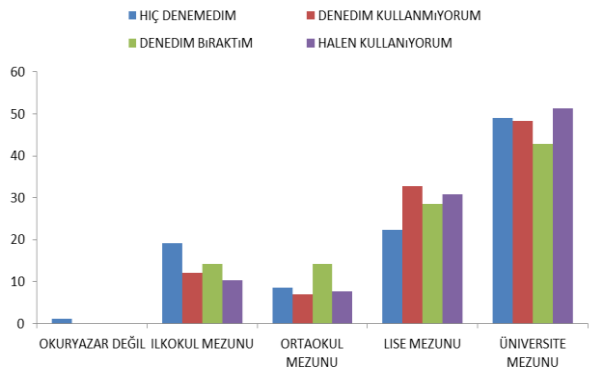
stresti. Öğrencilerin günlük sigara içme sıklıkları ile sigaraya başlama sebebi ve bulundukları dönem arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Çalışmaya katılan öğrencilerin %3,5'inin (n:7) annesi okuryazar değil; %20,2'si (n:40) ilkokul mezunu, %13,6'sı (n:27) ortaokul mezunu, %34,8'i (n:69) lise mezunu, %27,8'i (n:55) üniversite mezunu idi. Sigarayı hiç denememiş öğrencilerin %31,91'inin annesi üniversite mezunu iken; %6,38'inin annesi okuryazar değildi. Sigarayı deneyip hala kullanan öğrencilerin annelerinin ise %53,84'ü lise mezunuydu. Öğrencilerin annelerinin eğitim durumu ile öğrencilerin sigara deneme durumları arasında istatistik olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (p:0,090).

Şekil 2. Öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarına göre sigara deneme durumları

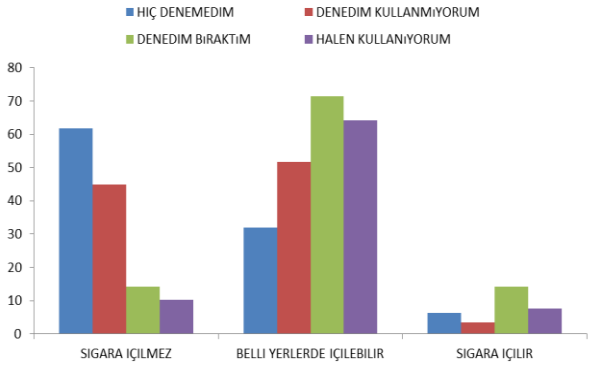
Çalışmaya katılan öğrencilerin %0,5'inin (n:1) babası okuryazar değil; %15,2'si (n:30) ilkokul mezunu, %8,1'i (n:16) ortaokul mezunu, %27,3'ü (n:54) lise mezunu, %49'u (n:97) üniversite mezunu idi. Sigarayı hiç denememiş öğrencilerin %48,93'ünün babası üniversite mezunu iken; %1,06'sının babası okuryazar değildi. Sigarayı deneyip hala kullanan öğrencilerin ise %51,28'inin babası üniversite mezunuydu. Öğrencilerin babalarının eğitim durumu ile öğrencilerin sigara deneme durumları arasında istatistik olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (p:0,947).

Şekil 3. Öğrencilerin babalarının eğitim durumlarına göre sigara deneme durumları

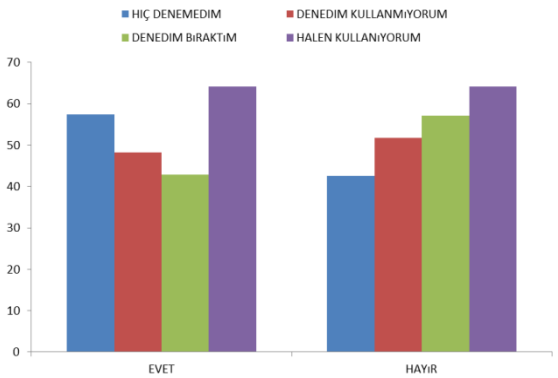
Çalışmaya katılan öğrencilerin %15,7'si (n:31) evde yalnız kalmakta; %32,8'i (n:65) evde arkadaşlarıyla, %11,1'i (n:22) evde ailesiyle, %38,9'u (n:77) yurtta, %1'i (n:2) ise diğer yerlerde kalmaktaydı. Öğrencilerin kaldıkları yer ile öğrencilerin sigara deneme durumları arasında istatistik olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (p:0,559).

Öğrencilerin %44,9'unun (n:89) yaşadığı ortamda sigara içilmemekte, %45,5'inin (n:90) yaşadığı ortamda belirli yerlerde sigara içilmekte, %9,6'sının (n:19) yaşadığı ortamda sigara içilmekteydi. Öğrencilerin yaşadıkları ortamda sigara içilme durumu ile öğrencilerin sigara deneme durumları arasında istatistik olarak yüksek derecede anlamlı bir ilişki saptanmıştır (p<0.001).

Şekil 4. Öğrencilerin yaşadığı ortamda sigara içilme durumuna göre sigara deneme durumları

Öğrencilerin %55,6'sının (n:110) ailesinde sigara içilmekte, %44,4'ünün (n:88) ailesinde sigara içilmemekteydi. Ailesinde sigara içilen öğrencilerin %49,9'u (n:54) sigarayı hiç denememişken, %22,77'si (n:25) sigarayı denemiş ve halen kullanmaktadır. Ailesinde sigara içilmeyen öğrencilerin %45,45'i (n:40) sigarayı hiç denememişken, %15,9'u (n:14) sigarayı denemiş ve halen kullanmaktadır. Öğrencilerin ailesinde sigara içilme durumu ile öğrencilerin sigara deneme durumları arasında istatistik olarak anlamlı bir ilişki saptanmamıştır (p:0,393).

Şekil 5. Öğrencilerin ailesinde sigara içilme durumuna göre sigara deneme durumları

Öğrencilerin %35,9'unun (n:71) yakın arkadaş grubunda sigara içilmekte, %63,1'inin

(n:125) yakın arkadaş grubunda sigara içilmemekteydi. Yakın arkadaş grubunda sigara içilen öğrencilerin %20'si (n:15) sigarayı hiç denememişken, %42,75'i (n:30) sigarayı denemiş ve halen kullanmaktadır. Yakın arkadaş grubunda sigara içilmeyen öğrencilerin %61,6'sı (n:77) sigarayı hiç denememişken, %0,072'si (n:9) sigarayı denemiş ve halen kullanmaktadır. Öğrencilerin yakın arkadaş grubunda sigara içilme durumu ile öğrencilerin sigara deneme durumları arasında istatistik olarak yüksek derecede anlamlı bir ilişki saptanmıştır (p<0.001).

Öğrencilerin %22,2'si (n:44) tıp fakültesinde sigaranın etkilerinin yeterince anlatıldığını düşünüyorken, %77,3'ü (n:153) tıp fakültesinde sigaranın etkilerinin yeterince anlatıldığını düşünmüyordu. Yeterince anlatıldığını düşünenlerin %29,54'ü (n:13) dönem I öğrencisi iken; %70,45'i (n:31) dönem VI öğrencisiydi. Yeterince anlatıldığını düşünmeyenlerin ise %59,47'si (n:91) dönem I öğrencisi iken; %40,52'si (n:62) dönem VI öğrencisiydi.

Öğrencilerin sigara bırakma politikaları ile ilgili tutumlarının ve bu tutumların öğrencilerin bulundukları dönemlere göre istatistiki analizleri Tablo 1 'de verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin sigara bırakma politikaları ile ilgili tutumları

	Dönem-I (sayı)	Dönem-I (yüzde)	Dönem-VI (sayı)	Dönem-VI (yüzde)	p
Sigara bırakma polikliniklerinin işleyişi hakkında bilginiz var mı?					
Evet	17	%8,58	64	%32,32	<0.001
Hayır	**87**	**%43,93**	30	%15,15	
Sigara bırakma polikliniklerinin sigara bırakma konusunda başarılı olduğuna inanıyor musunuz?					<0.001
Evet	30	%15,30	51	%26,02	
Hayır	**74**	**%37,75**	41	%20,91	
Sigara ile ilgili kamu spotları hakkında ne düşünüyorsunuz?					
Yeterlidir	20	%10,10	11	%5,55	0, 061
Yeterli Değildir	**66**	**%33,33**	**74**	**%37,37**	
Gereksizdir	18	%9,09	9	%4,54	
Sigara paketleri üzerindeki sağlığa zararlıdır uyarısı hakkında ne düşünüyorsunuz?					
Yeterlidir	21	%10,60	18	%9,09	0, 315
Yeterli Değildir	**46**	**%23,23**	**51**	**%25,75**	
Gereksizdir	37	%18,68	25	%12,62	
Kapalı ortamlarda sigara içme yasağı hakkında ne düşünüyorsunuz?					
Gereklidir	95	%47,97	90	%45,45	0, 212
Gereksizdir	9	%4,54	4	%2,02	
Sigara fiyatlarındaki artış, kullanım açısından caydırıcı mıdır?					
Evet	46	%23,23	**24**	**%12,12**	**0,006**
Hayır	58	%29,29	70	%35,35	

Çalışmaya katılan öğrencilerin %10,6'sı (n:21) sigara dışında bağımlılık yapıcı herhangi bir madde ya da ilaç kullanıyordu.

Öğrencilerin %9,3'ü (n:4) sigarayı bırakmalarında yardım almak istediğini belirtirken; %69,8'i (n:30) istemediğini; %20,9'u (n:9) ise kararsız olduğunu belirtti. Yardım almak isteyenlerin %50'si dönem I iken; %50's, dönem VI'idi. Yardım almak isteyen öğrencilerin %100'ünün sigaraya başlama sebebi sosyal faktörlerdi. Yardım almak istemeyenlerin %46,7'si dönem I iken; %53,3'ü dönem VI'idi. Yardım almak istemeyen öğrencilerin %33,3'ünün sigaraya başlama sebebi sosyal faktörlerken; %23,3'ünün keyif alma, %23,3'ünün ise diğer nedenlerdi. Yardım almak konusunda kararsız olan öğrencilerin %33,3'ü dönem I iken; %66,7'si dönem VI'idi. Yardım almak konusunda kararsız olan öğrencilerin %44,4'ünün sigaraya başlama sebebi sosyal faktörlerken; %22,2'sinin merak etme, %22,2'sinin ise stresti.

Öğrencilerin sigarayı bırakma konusunda yardım isteme durumları ile sigaraya başlama sebebi ve bulundukları dönem arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

TARTIŞMA

Ülkemizde ve dünyanın birçok ülkesinde tıp fakültesi öğrencileri arasında sigara içme durumu ve etkileyen faktörler ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Özellikle tıp fakültesi öğrencileri üzerinde bu çalışmaların yapılmasının ana nedeni; sigara bırakma konusunda toplumda en büyük görevi üstlenen hekim adaylarının bu konudaki kendi tutumlarını gözlemlemektir. Bir diğer neden ise; zorlu ve uzun bir eğitim süreci gerektiren tıp fakültesinin, öğrencilerin sigaraya yönelimini arttırıp arttırmadığını sorgulamaktır. Çalışmamızda diğer çalışmalardan farklı olarak; hem bu iki ana nedeni hem de tıp fakültesinde eğitim sürecinde öğrencilerin sigara ile ilgili aldıkları eğitimi ve sigara bırakma politikalarına karşı öğrencilerin bakış açılarını sorguladık.

Çalışmamıza katılan öğrencilerin %19,5'i sigarayı denemiş ve hala kullanmakta olarak saptanmıştır; dönem I öğrencilerinde bu oran %18,26 iken; dönem VI öğrencilerinde bu oran %21,27 olarak saptanmıştır. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde okumakta olan 1208 öğrenci üzerinde yapılan çalışmada bu oran %17,3 (3); Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde okumakta olan 230 öğrenci üzerinde yapılan çalışmada %31,3 (14); Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde okumakta olan dönem 1 öğrencilerinde %14,7, dönem VI öğrencilerinde %49,6 (15); Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde birinci sınıfta okumakta olan 200 öğrenci üzerinde yapılan çalışmada %23 (11); Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde 2004 yılında yapılan bir çalışmada birinci sınıf öğrencilerinde bu oran %17,6 (12); Marakoğlu ve arkadaşlarının 2006 yılında tıp fakültesi birinci sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada %3,7 (16); Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde 2009' da yapılan çalışmada dönem 1 öğrencilerinde %9,4 (14); 19 Mayıs Üniversitesi'nde birinci sınıf öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada %20,4 (17) olarak bulunmuştur. Saptanan oranlar farklılık gösterse de tüm çalışmalarda çıkan ortak sonuç; dönem I öğrencilerinde sigara içme oranlarının dönem VI öğrencilerinden anlamlı derecede düşük olmasıdır. Öğüş ve arkadaşlarının (15), Uçkun ve arkadaşlarının çalışmaları (18) da bu bulgumuzu desteklemektedir. Bu sonuç, tıp fakültesi sürecinde öğrencilerin sigara içme oranlarının yıl geçtikçe arttığı anlamına gelmektedir; ki bunun nedeni hem tıp fakültesinde yaşanan stres, hem sosyal çevrenin değişmesi hem de tıp fakültesinde sigara ile ilgili eğitimde eksiklik olması olabilir. Livaditis ve arkadaşları çalışmalarında tıp öğrencilerinin aldıkları tıbbi eğitim ve klinik pratiklerin onların sigaradan uzak durması ve vazgeçmesi için yetersiz kaldığını vurgulamıştır (19). Richmond ise çalışmasında tıp öğrencilerinin sigaranın sağlığa zararlarını bilmesinin sigara içme tutumlarını etkilemediğini belirtmiştir (8).

Tıp fakültesi öğrencilerinin ebebeynlerinin sigara içme durumlarını ve bu durumun kendilerinin sigara içme durumlarına olan etkilerine baktığımızda; sigarayı deneyip hala kullanan öğrencilerin ise %53,84'ünün annesinin lise mezunu; %51,28'inin babasının ise üniversite mezunu olduğunu saptadık. Sigarayı hiç denememiş öğrencilerin ise % 31,91'inin annesi üniversite mezunu iken; %6,38'inin annesi okuryazar değildi ve %48,93'ünün babası üniversite mezunu iken; %1,06'sının babası okuryazar değildi. Bu sonuçlardan da anlaşılacağı üzere öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumları ile öğrencilerin sigara deneme durumları arasında istatistik olarak anlamlı bir ilişki saptanamadı. Normal şartlar altında beklenen sonuç ebebeynlerin eğitim seviyeleri arttıkça hiç sigara denememiş öğrenci oranının artması ve sigara kullanan oranının azalması iken çalışmamızdaki sonuçlar bunu desteklememiştir. Vatan ve arkadaşları da çalışmalarında ailelerin eğitim durumu ile öğrencilerin sigara içme durumları arasında anlamlı ilişki bulamamıştır (3).

Çalışmamızda öğrencilerin kaldıkları yer, ailelerinde sigara içilme durumu ile öğrencilerin sigara deneme durumları arasında istatistik olarak anlamlı bir ilişki bulunamamışken; öğrencilerin yaşadıkları ortamda sigara içilme durumu ve yakın arkadaş grubunda sigara içilme durumu ile öğrencilerin sigara deneme durumları arasında istatistik olarak yüksek derecede anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Bu bulgulardan öğrencilerin sigara bağımlılığını ailelerinden daha çok dış çevreden etkilenerek edindiği sonucuna varabiliriz. Vatan ve arkadaşlarının çalışmasında ise sigara içme sıklığıyla; cinsiyetin erkek olması, sınıfın ileri olması, yaşadığı ortamda sigara içilmesine izin verilmesi ile anlamlı derecede ilişkili bulunmuştur (3). Çalışmamız ile Vatan ve arkadaşlarının çalışmasında ortak olarak saptanan öğrencilerin sigara bağımlılığı edinmelerini teşvik edici olarak saptanan önemli bir etmen; öğrencilerin yaşadığı ortamda sigara içilmesine izin verilmesi durumudur. Dumansız hava sahası uygulamasının ne kadar önemli olduğu bu bağlamda daha da ön plana çıkmaktadır.

Çalışmamızda öğrencilerin %77,3'ü tıp fakültesinde sigaranın etkilerinin yeterince anlatılmadığını düşünüyor olarak saptanmıştır. Genel tıp eğitimine bakıldığında sigara ile ilgili her branş dersinde vurgu yapılmakta olup, zararları ilgili derslerde anlatılmaktadır. Ancak sigara ile ilgili tüm konuları içerisinde barındıran özellikli bir branş da bulunmamaktadır. Bu oranın bu kadar yüksek olması düşündürücü olmakla beraber, bu durumla ilgili bir tedbir alınması gerektiği mesajını da vermektedir. Bu bağlamda tıp eğitiminde sigara zararları ve sigara bırakma yöntemleri ile ilgili eğitim müfredatta bulunması önerilebilir.

Öğrencilerin sigara bırakma polikliniği ile ilgili bilgilerini sorgulayan sorularda dönem VI öğrencilerinin bu poliklinikler hakkında daha çok

bilgi sahibi olduğu saptanmıştır; ancak sigara bırakma polikliniklerinin işleyişinin genel olarak az bilindiği de sonuçlarda ön plana çıkmıştır. Sigara bırakma polikliniklerinin işleyişinin ne kadar çok sayıda tıp öğrencisi tarafından bilinmesi demek; o kadar çok sayıda öğrencinin hekimlik yapmaya başladığında o kadar yüksek sayıda hastayı bu polikliniklere yönlendireceği; ayrıca bu polikliniklerin varlığını ve işleyişini bilen öğrencilerin gerekirse kendileri için de bu polikliniklerden yararlanabileceği anlamına gelmektedir.

Çalışmamızda öğrencilerin sadece %15,65'i sigara ile ilgili kamu spotlarının yeterli olduğunu düşündüğünü belirtmiştir. Aynı şekilde %49'u sigara paketleri üzerindeki sağlığa zararlıdır yazısının yeterli olmadığını, %31,2'si gereksiz olduğunu belirtmiştir. Mayda ve arkadaşları da çalışmalarında tıp öğrencilerinin %50,4'ünün bu yazıyı gerekli bulmadığını; sigaranın neden olduğu hastalıkların da paket üzerinde yazılması gerektiğini belirtmiştir (14).

Sigara fiyatlarındaki artışın kullanıcı açısından caydırıcı olup olmadığı sorgulandığında öğrencilerin %35,35'inin artışı caydırıcı bulduğunu; büyük çoğunluğunun ise caydırıcı bulmadığını saptadık. Mayda ve arkadaşlarının çalışmasında bizim çalışmamızdan farklı olarak çalışmaya katılan öğrencilerin %69'u sigaranın içilmemesi için pahalı olması gerektiğini savunmuştur (14).

Bu çalışmada sigaraya başlama nedenleri arasında en sık rastlanan neden öğrencilerin %43,5'inin belirttiği neden olan "sosyal faktörler (arkadaş, çevre)" olarak ön plana çıkmıştır. Vatan ve arkadaşlarının çalışmasında birinci sırayı "stres ve keyfi"; İlhan ve arkadaşlarının çalışmasında "arkadaş etkisi"; Mayda ve arkadaşlarının çalışmasında da "arkadaş etkisi" (14); Kara ve arkadaşlarının çalışmasında "arkadaş; Boyacı ve arkadaşlarının çalışmasında "sıkıntıyı gidermek" (20); Baykan ve arkadaşlarının çalışmasında "stres" (21) olarak belirtilmiştir. Çalışmamızdan elde edilen sonuç çoğu çalışmada da bulunan sonuç gibi "sosyal faktörler=arkadaş etkisi" olarak saptanmıştır. DSÖde de benzer şekilde sonuçlar bulunmaktadır (22). Bizim çalışmamızda sigaraya başlama nedenleri arasında stres %15,7 ile ikinci sırada bulunmaktadır

Çalışmamızda öğrencilerin %69,8'i sigarayı bırakma konusunda yardım istemediğini; %20,9'u ise kararsız olduğunu belirtmişti. Yardım almak isteyen öğrencilerin %100'ünün sigaraya başlama sebebi sosyal faktörlerken; yardım almak istemeyenlerin %33,3'ünün sigaraya başlama sebebi sosyal faktörler; %23,3'ünün keyif alma, %23,3'ünün ise diğer nedenler; yardım almak konusunda kararsız olan öğrencilerin ise %44,4'ünün sigaraya başlama sebebi sosyal faktörler; %22,2'sinin merak etme, %22,2'sinin ise stresti. Öğüş ve arkadaşlarının çalışmasında sigarayı bırakmak istemeyenlerin % 46'sının sigaraya başlarken nedensiz bir şekilde başladığı bildirilmiştir (15). Mayda ve arkadaşlarının çalışmasında ise öğrencilerin %65,6'sı sigarayı bırakmak istediğini ; %67,2'si ise bırakma konusunda yardım almak istemediğini belirtmiştir (14). Bizim çalışmamızda ve diğer çalışmalardaki ortak bulgu; tıp fakültesi öğrencilerinin büyük çoğunluğunun sigara bırakma konusunda yardım almak istememeleridir. Çalışmamızdan elde ettiğimiz diğer bir önemli bulgu olan öğrencilerin sigara bırakma poliklinikleri ile ilgili bilgi düzeylerinin eksik olması; öğrencilerin yardım isteme oranlarının az olmasını açıklayabilir. Tıp fakültesi eğitimi sürecinde öğrencilerin sigara bırakma polikliniklerinde teorik ve pratik olarak eğitim almalarının sağlanması; öğrencilerin bu konuda daha bilinçlenerek, kendileri için de bu polikliniklerden yardım alma istemlerini arttırabilir.

SONUÇ

Çalışmamızda ve diğer yapılan çalışmalarda saptanan ortak bulgu tıp fakültesi öğrencilerinin belli bir oranın sigara kullandığı ve bu oranların I. dönemden VI. döneme doğru arttığıdır. Diğer çalışmalarda rastlanmayıp bizim çalışmamızda ön plana çıkan ve oldukça önemli olan bir diğer nokta ise öğrencilerin tıp eğitiminde sigara ve zararları ile ilgili yeterli düzeyde eğitim verilmediği ve öğrencilerin sigara bırakma polikliniklerin işlevini bilmediğidir. Toplumun sigara içme alışkanlığının azaltılmasında hekimlere büyük görev düşmektedir. Tıp fakültesi öğrencilerinin sigara içme alışkanlıklarının azaltılması için tıp fakültesi müfredatları buna göre tekrar düzenlenmeli; öğrencilerin sigara bırakma polikliniklerinde staj yapmaları sağlanmalı ve geleceğin hekimleri olan tıp öğrencilerinin bu konuda topluma rol model olacakları ve sigaradan uzak durmaları gerektiği düşüncesi empoze edilmelidir.

KAYNAKLAR

1. Fielding JE. Smoking:Health effects. In: Last JM Wallance RB (Editors). Public health preventive medicine . Connectıcut : Appleton – Lange, 1992 : 715-41.
2. Asut Ö. Hekim ve Sigara. Birinci Baski. Türk Tabipleri Birligi Yayinlari, 1993.
3. İlknur Vatan, Hande Ocakoğlu, Emel İrgil. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Sigara İçme Durumunun Değerlendirilmesi. TAF Preventive Medicine Bulletin, 2009: 8(1). 43-48
4. Cirit M, Orman A, Ünlü M. Afyon'da Sigara İçme Alışkanlığı. Toraks Dergisi. 2002; 3 (3): 253-256
5. Erboycu AE, Aksel N, Çakan A, Özsöz A. İzmir İlinde Sağlık Çalışanlarının Sigara İçme Alışkanlıkları. Toraks Dergisi. 2004; 5 (1): 6-12.

6. Kosku N, Kosku M, Çikrikçioğlu U, et al. Toraks Dergisi Üyelerinin Sigara Konusunda Bilgi,Tutum ve Davranışları. Toraks Dergisi. 2003; 4 (3): 223-230.
7. Nagy K, Barabás K, Nyári T. Attitudes of Hungarian healthcare professional students to tobacco and alcohol. Eur J Dent Educ. 2004; 8(suppl. 4): 32-35.
8. Richmond R. Teaching medical students about tobacco. Thorax. 1999; 54: 70-78.
9. Vakeflliu Y, Argjiri D, Peposhi I et al. Tobacco smoking habits, beliefs, and attitudes among medical students in Tiran, Albania. Preventive Medicine. 2002; 34: 370-373.
10. Mas A, Nerin I, Barrueco M, et al. Smoking habits among sixth-year medical students in Spain. Arch Bronconeumol. 2004; 40: 403-408.
11. Demirel Y, Sezer E. Sivas Bölgesi Üniversite Öğrencilerinde Sigara Kullanma Sıklığı. Erciyes Tıp Dergisi. 2005; 27(1): 1-6.
12. İlhan F, Aksakal N, İlhan M N, et al. Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Sigara İçme Durumu. TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni. 2005; 4(4): 188-198.
13. Çan G, Özlü T, Torun P, et al. Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Ögrencilerinin Sigara Içme Aliskanliklari. Tüberküloz ve Toraks. 1998; 46: 245-249.
14. Mayda AS, Tufan N, Baştaş S. Düzce Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Sigara Konusundaki Tutumları ve İçme Sıklıkları. Kor Hek 2007; 6 (5): 364-370
15. Öğüş C, Özdemir T, Kara A, et al. Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Dönem I ve VI Öğrencilerinin Sigara İçme Alışkanlıkları. urkiye Klinikleri Arch Lung 2004;5(3):139-42
16. Marakoğlu K, Toprak D, Şensoy N. Tıp fakültesi öğrencile- rinde sigara içme prevalansı ve depresyon durumu arasın- daki ilişki. Kocatepe Tıp Dergisi 2006;7:1-8.
17. Pekşen Y, Canbaz S, Sünter AT. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu Beden Eğitimi Ve Spor Yüksek Okulu Öğrencilerinde Sigara İçme Sıklığı Ve Etkileyen Faktörler. Bağımlılık Dergisi 2005; 6: 111-116
18. Uçkun İ, Metintaş S, Özdemir N, et al. Üniversiteye Yeni Başlayan Öğrencilerde ve Ailelerinde Sigara Alışkanlığı: dört yıllık kohort çalışmasının ilk sonuçları. Tüberküloz ve Toraks Dergisi 1999; 47(3):305-10
19. Livaditis M, Samakouri M, Kafalis G, et al. Sociodemographic and psychological characteristics associated with smoking among Greek Medical Students. Eur Addict Res 2001;7:24-31
20. Boyacı H, Çorapçıoğlu A, Ilgazlı A, et al. Kocaeli Üniversitesi Öğrencilerinin Sigara İçme Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi.Solunum Hastalıkları 2003; 14: 169-175
21. Baykan Z, Naçar M. Tıp fakültesi öğrencilerinin sigara kullanımı ve tütün kanununa ilişkin görüşleri.Dicle Tıp Dergisi. 2014; 41 (3): 483-490
22. World Health Organization. Why tobacco is a public health priority. Available from http://www.who.int/tobacco/ health_priority/en/.